

Avrupa Birliğı tarafından
finanse edilmektedir

SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ İÇİN ULUSAL İNSAN HAKLARI KURUMLARINI İZLEME GÖSTERGELERİ TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

Avrupa Birliđi tarafından
finanse edilmektedir

SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ İÇİN ULUSAL İNSAN HAKLARI KURUMLARINI İZLEME GÖSTERGELERİ

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

Rehberi Hazırlayan
Nejat Taştan

ESHİD Yayınları

Eşit Haklar İçin İzleme Derneği (ESHİD)

Çankaya Mah. Göreme Cd. Gülbahçesi Apt.

No: 7/4 Çankaya / ANKARA

Tel: 0312 468 21 52

www.esithaklar.org

email: esithaklar@gmail.com

info@esithaklar.org

Sivil Toplum Örgütleri İçin Ulusal İnsan Hakları Kurumlarını İzleme Göstergeleri

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

Ankara, 2025

ISBN: 978-625-95152-2-9

Raporu Hazırlayan: Nejat Taştan

Tasarım: Mehmet Ali Çelik

Basım Yeri: Eğiten Kitap Yayınları

Zübeyde Hanım Mah. Süzgün Sok. No:7/A

İskitler – Altındağ / Ankara

Tel: 0312 433 08 93

Ticari amaçlarla kullanılması yasaktır. Ancak kişisel, eğitimsel veya kâr amacı gütmeyen amaçlarla kaynak gösterilerek kullanılabilir.

*"Bu yayın Avrupa Birliđi'nin maddi desteğiyle hazırlanmıştır.
İçeriğin sorumluluğu tamamıyla Eşit Haklar İçin İzleme Derneği'ne aittir ve
Avrupa Birliđi'nin görüřlerini yansıtmaz."*

Ulusal insan hakları kurumları (UİHK), insan haklarını korumak ve geliştirmek amacıyla anayasal ve/veya yasal yetkiler ile donatılarak devletler tarafından kurulan kurumlardır. Uluslararası insan hakları koruma sistemi içindeki rolleri giderek daha fazla önem kazanan UİHK'lar, ulusal düzeyde insan haklarının korunması ve geliştirilmesinde temel bir rol oynayabilirler.

Ancak UİHK'ların rolü üstlenebilmeleri, Paris İlkeleri'ne¹ uygun yetki ve görevlerle donatılmış, kurumsal ve finansal bağımsızlıkları yasal güvencele bağlanmış, çoğulcu ve şeffaf bir yapıya sahip olmaları halinde olanaklıdır. Paris İlkeleri'ne uygun UİHK'lar, ulusal düzeyde insan haklarının korunmasının yanında, uluslararası insan hakları normlarının ulusal düzeye aktarımı mekanizmaları olarak da işlev görürler.

Bu bağlamda UİHK'lar, insan haklarını geliştirmeye çalışan hak eksenli sivil toplum örgütleri (STÖ) aynı amaç için hareket etme potansiyeline sahiptir. Bu potansiyelin açığa çıkarılmasının ve etki yaratmasının yol-

larından biri de STÖ'lerin, UİHK'lere yönelik izleme çalışmaları yapmalarıdır. UİHK'lara yönelik izleme faaliyetleri bu kurumların iç yapılarında bağımsızlık, hesap verebilirlik ve etkililiğe ilişkin hassasiyeti artıracaktır. STÖ'ler tarafından uluslararası standartlar üzerinden yapılacak izleme ve raporlama faaliyeti, UİHK'ların Paris İlkeleri'ne uyumunu güçlendirici etki yaratacaktır.

UİHK'ların insan hakları normları ve Paris İlkeleri çerçevesinde izlenmesi amacıyla hazırlanan bu Rehber, Türkiye İnsan Hakları Eşitlik Kurumunun (TİHEK) izlenmesine odaklanmıştır. Rehber'de yer verilen göstergeler; TİHEK'in kurumsal yapısı, kuruluş kanununda yer alan bağımsızlık güvenceleri, Kurul'un² oluşumu ve atama şekli ve Kurum'un görev ve yetkilerine ilişkin örnek göstergeler olarak kabul edilmelidir. STÖ'lerin izleme süreçlerindeki deneyimleri, yeni izleme göstergeleri ortaya çıkarmaktır. Umarız bu Rehber STÖ'lerin izleme çalışmalarında yararlı olur.

1 İnsan Haklarının Geliştirilmesi ve Korunması İçin Kurulan Ulusal Kuruluşların Statüsüne İlişkin İlkeler (B.M. Genel Kurulu'nun 20 Aralık 1993 tarihli 48/134 sayılı kararlarıyla kabul edilmiştir.)

2 Kurul, TİHEK'in karar organıdır. Rehber'de Kurul olarak ifade edilecektir.

ULUSAL İNSAN HAKLARI KURUMLARI

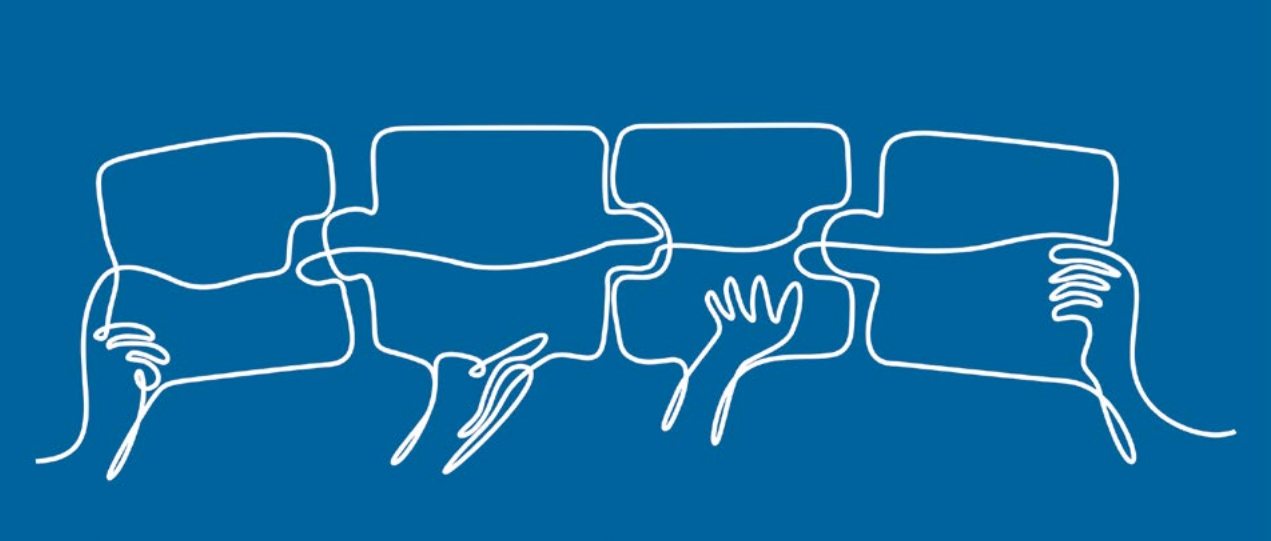
UİHK'ların insan hakları sistemi içindeki tarihi daha eski olmasına rağmen, bugünkü misyonlarının şekillenışı Haziran 1993'de Viyana'da toplanan Dünya İnsan Hakları Konferansı'nda kabul edilen Viyana Deklarasyonu ve Eylem Programı'nın sonucudur. Viyana Deklarasyonu'nun kabulünden sonra BM Genel Kurulu Aralık 1993'te, Paris İlkeleri olarak bilinen İnsan Haklarının Geliştirilmesi ve Korunması İçin Kurulan Ulusal Kuruluşların Statüsüne İlişkin İlkeler'i kabul etmiştir. UİHK'lar, özellikle Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Hakları Konseyi tarafından kabul edilen ve UİHK'ları Konsey'in tüm gündem maddelerine katılmaya davet eden kararı (Karar 2005/74) sonrası uluslararası sistem içinde kilit aktörler olarak kabul edilmektedir.

UİHK'lar, ulusal düzeyde insan haklarını korumak ve geliştirmek için geniş bir anayasal veya yasal yetkiye sahip olup, hükümetten bağımsızdır ve devlet tarafından kurulurlar. UİHK'lar; medeni, siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel haklar da dahil olmak üzere tüm insan haklarını ele alırlar. UİHK'lar insan haklarının küresel düzeyde gelişmesi konusunda çarpan etkisi yaratırlar. Dünyanın farklı ülkelerinde hükü-

metlerce, Paris İlkeleri ile uyumlu UİHK'lar kurulmaya devam ettikçe, evrensel insan hakları standartlarının küresel olarak kabul görme oranı artacaktır.

Paris İlkeleri de kurumsal bir model önermemektedir. Ulusal düzeyde insan haklarını koruma ve geliştirme amacına odaklanmış yapılar olarak birçok ülkede devletler tarafından, farklı modellerde ve farklı işlevlere sahip UİHK'lar kurulmuştur. İlkeler, bağımsız ve insan haklarının korunmasında etkili ulusal kurumların oluşturulması için UİHK'ların sahip olması gereken standartların çerçevesidir. İlkeler, devletlere

UİHK kurma, yetki ve işlevlerini belirleme konusunda geniş bir alan tanır; ancak UİHK'ların misyonlarını etkili bir şekilde yerine getirebilmesi için İlkeler'de belirlenen parametrelere uyması gerekmektedir. Paris İlkeleri yanında Irkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu'nun (ECRI) Eşitlik Kurumlarının Ulusal Düzeyde Irkçılıkla ve Hoşgörüsüzlükle Mücadele Etmesi'ne ilişkin Genel Politika Tavsiyeleri ve Avrupa Konseyi'nce kabul edilen Eşitlik Kurumları İçin Standartlar Genel Tavsiye ile UİHK'lara ilişkin Paris İlkeleri ile uyumlu standartlar yer almaktadır.

Günümüzde ülkelerdeki modellere baktığımızda; işlevleri, yetkileri ve organizasyonel yapıları bakımından birbirinden farklı UİHK örnekleri ile karşılaşırız. Oldukça geniş yetkilere sahip Ulusal İnsan Hakları Komisyonları, genel veya spesifik bir ayrımcılık alanında yetkilendirilmiş Ayrımcılıkla Mücadele/Eşitlik Kurumları, özel olarak kamu yönetiminden kaynaklanan

sorunlara odaklanmış Ombudsmanlık Kurumları ya da ikili yapılar, farklı ülkelerdeki UİHK örnekleridir ve bunlarla sınırlı değildir. UİHK'lar; yetkileri, organizasyonel yapıları veya faaliyet gösterdikleri yasal dayanakları üzerinden kategorize edilebilir. UİHK'lar BM Paris İlkelerine uygunlukları temelinde uluslararası kabul görmüş bir inceleme süreci sonrası akredite edilirler.

İdeal olan, devletlerin ülkedeki insan hakları durumuna ilişkin katılımcı ve kapsamlı bir değerlendirme yapmaları ve değerlendirme sonuçlarına göre bir ulusal kurum oluşturmalarıdır. Burada hayati önemde olan konu, değerlendirme sürecinin çoğulcu katılımcılıkla yürütülmesidir. Ülkedeki tüm toplumsal grupların katılımına açık yürütülecek tartışmalar, oluşturulacak ulusal kurumun çoğulculuğunu ve meşruiyet kazanmasını kolaylaştıracaktır.

Türkiye'nin ulusal kurumlar deneyimi, 6328 sayılı Kanun'la Kamu Denetçiliği Kurumu (KDK) ve 6332 sayılı Kanun'la Türkiye İnsan Hakları Kurumunun (TİHK) kurulması ile 2012 yılında başlamıştır. TİHK, 2016 yılında çıkarılan 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK) Kanunu ile ortadan kaldırılmıştır.

PARİS İLKELERİ ÇERÇEVESİ

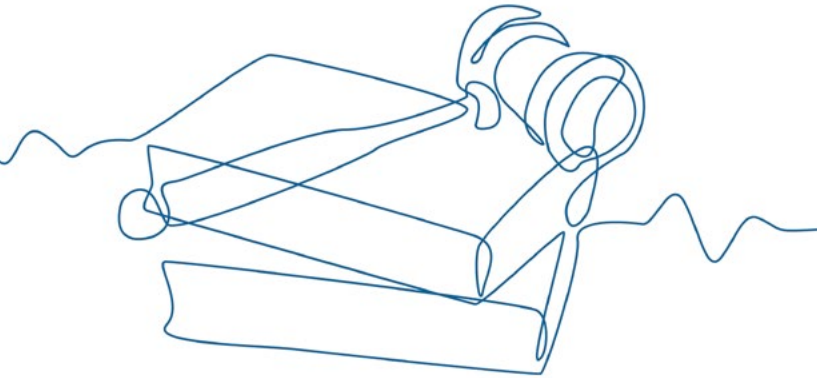
Paris İlkeleri, UİHK'lara ilişkin olarak; yetki ve sorumluluklar, finansman dahil olmak üzere hükümetten bağımsızlık güvenceleri ve çoğulcu bir yapı, çalışma yöntemleri ve yarı-yargısal yetkiye sahip komisyonların statüsüne ilişkin ek ilkeleri içerir.

1. Yetki ve Sorumluluklar

- **Genel Yetki:** İnsan haklarını koruma ve geliştirme konusunda geniş bir yetkiye sahip olunmalıdır.
- **Yasal Dayanak:** Yetkiler, anayasa veya yasa açıkça tanımlanmalıdır.

Temel Görevler:

- İnsan hakları ihlalleriyle ilgili inceleme yapmak ve raporlamak
- Hükümete ve diğer yetkili organlara insan hakları konularında tavsiye ve öneriler sunmak
- Mevzuatın uluslararası insan hakları belgeleriyle uyumlu olmasını sağlamak ve bu konuda tavsiyelerde bulunmak

- Kamuoyunu bilgilendirme, eğitim ve farkındalık artırma çalışmaları yapmak
- İnsan hakları eğitim programlarını geliştirmek ve uygulamak
- BM ve diğer uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapmak, devletin antlaşmalardan doğan yükümlülüklerine uyumunu izlemek.
- Devletin BM'ye sunduğu insan hakları raporlarına katkıda bulunmak ve bağımsız değerlendirmeler sunmak

2. Bağımsızlık ve Çoğulculuk

- **Bağımsızlık:** Hükümetten bağımsız hareket etmelidir. Mali ve idari bağımsızlık sağlanmalıdır.
- **Çoğulcu Yapı:** İnsan hakları kurumları, toplumun çeşitli kesimlerini temsil etmelidir (sivil toplum kuruluşları, akademisyenler, sendikalar, dini gruplar vb.).
- **Üyelik ve Görev Süresi:** Üyelerin görev süresi yasayla garanti altına alınmalı, çoğulculuk ilkesine uygun olarak yenilenebilir olmalıdır.

3. Çalışma Yöntemleri

- **İnceleme ve Tavsiye:** Herhangi bir şikayet veya öneri üzerine inceleme başlatabilir, rapor hazırlayabilir ve hükümete tavsiyelerde bulunabilir.
- **Kamuoyu İletişimi:** Gerekli gördüğü durumlarda doğrudan kamuoyuna bilgi sunabilir.
- **Sivil Toplumla İşbirliği:** Sivil toplum kuruluşlarıyla yakın işbirliği içinde çalışmalı ve bu kuruluşların rollerini desteklemelidir.

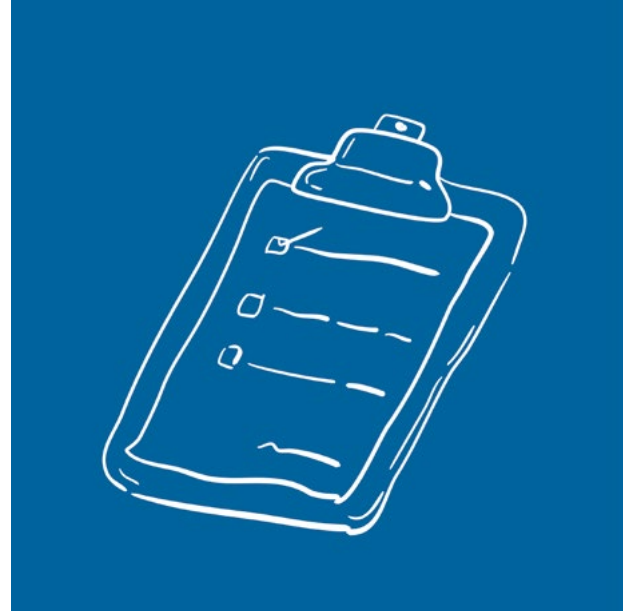
4. Yarı-Yargısal Yetkiye Sahip Ek Standartlar

- **Şikayetler ve Başvurular:** Kurum, bireylerden veya temsilcilerinden gelen şikayetleri inceleme yetkisine sahip olabilir.
- **Uzlaşma ve Çözüm:** Dostane çözüm arayışlarını teşvik edebilir ve uzlaşma yoluyla anlaşmazlıkları çözebilir.
- **Hukuki Destek:** Şikayetçilere yasal yollar hakkında bilgi sağlama ve erişimlerini kolaylaştırmalıdır.

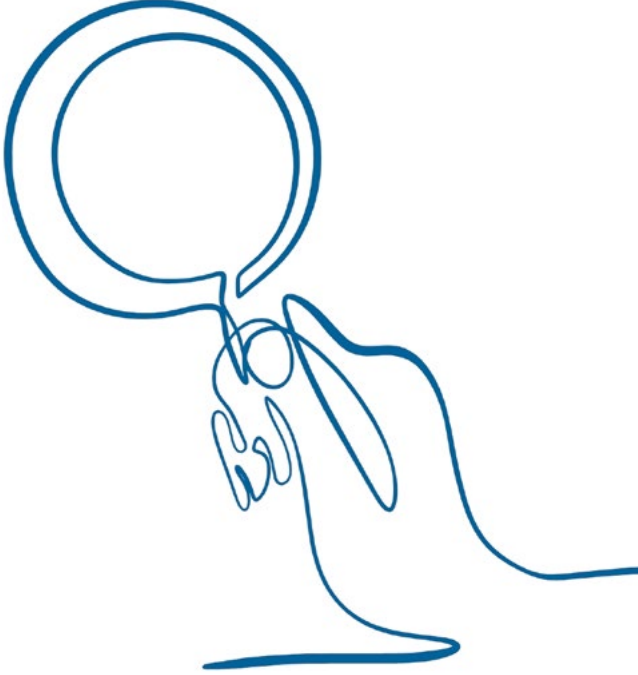
Paris İlkeleri konusunda açık bir yaklaşım geliştirmek amacıyla, Ulusal İnsan Hakları

Kurumları Küresel İttifakı (GANHRI) tarafından “Akreditasyon Alt Komitesi (SCA) Genel Gözlemleri” olarak kabul edilmiştir. Genel Gözlemler, Paris İlkeleri’nin temel gereklilikleri ve Paris İlkeleri’nin temel gerekliliklerine ulaşılmasına yardımcı olan uygulamalar olmak üzere iki bölüme ayrılmıştır.

ÜİHK’lar, SCA tarafından yapılan Paris İlkeleri’ne değerlendirme sonuçlarına göre A veya B sınıfı olarak akredite edilmektedir. SCA yapılan değerlendirmeler üzerinden ilgili ÜİHK’a tavsiyelerde bulunmaktadır.

ÖRNEK İZLEME GÖSTERGELERİ

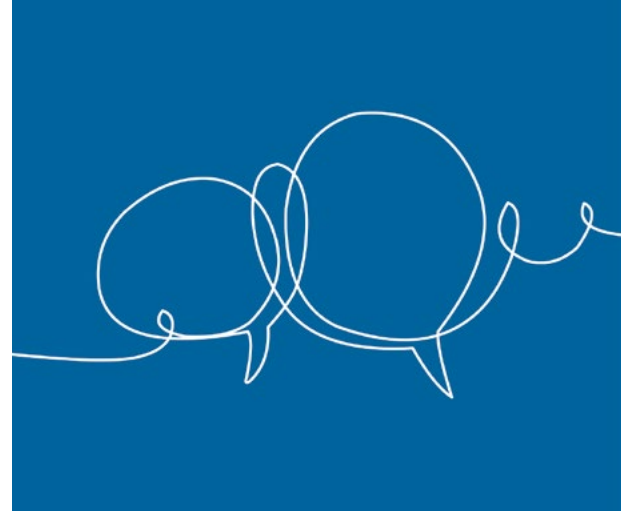

Rehber, TİHEK'in STÖ'lerin tarafından izlemesine odaklanmaktadır; örnek göstergeler, TİHEK bağlamında oluşturulmuştur.

Yasal Çerçeve İçin Örnek Göstergeler

- Kurum'un insan haklarını koruma ve geliştirme görev ve yetkileri Anayasa'da veya yasada açıkça tanımlanmış mı?
- Yasada kuruma verilen görev/yetkiler orantılı mı, görevleri yerine getirmek için yeterli yetkiler tanınmış mı?
- Kurum yasasında zaman içinde değişiklik yapıldı mı, yapıldı ise değişikliğin içeriği nedir?
- Yasa, kurumun hükümetten bağımsızlığını ve çalışmalarını tam bir serbestlikle çalışmasını yeterince güvence alıyor mu?
- Kurumun kararları üzerinde hükümetin doğrudan ya da dolaylı bir etkisi var mı?
- Yasa, kurumun idari ve mali bağımsızlığını güvence altına alıyor mu?
- Kurumun bağımsız bir bütçesi var mı, hükümetin kurum bütçesi üzerinde herhangi bir tasarruf yetkisi var mı?

- Kurum, herhangi bir yürütme organına bağlı olarak çalışıyor mu?
- Kurum, yürüttüğü çalışmalarından dolayı hangi kuruma karşı sorumludur?
- Kurum, kendi bütçesini oluşturma ve kullanma konusunda bağımsız olarak hareket etme yetkisine sahip mi?
- Kurum, iç belgelerini (yönerge, yönetmelik, tüzük vb.) onay ya da izin almadan hazırlama yetkisine sahip mi?
- Kurum, idari olarak personel istihdamı, ofisler açma konularında herhangi bir onay ya da izin almadan hareket etme yetkisine sahip mi?
- Kurumun personel istihdam prosedürü nedir, istihdam süreci tam şeffaflıkla yürütülüyor mu?
- Kurumun personel istihdamı kriterleri arasında çoğulculuk sağlanması yer alıyor mu, mevcut personel profili çoğulculuğu yansıtıyor mu?
- Kurum, mali açıdan hangi kurumlar tarafından denetlenebiliyor?
- Kurumun karar organı üyelerinin belir-

lenme usulü nedir? Atama yöntemi ile belirleniyor ise, bu üyeler hangi makam/makamlar tarafından belirlenmektedir?

- Kurum başkanı ve başkan yardımcısı, kurul üyeleri tarafından mı seçiliyor?
- Kurul üyelerinin görev süreleri belirlenmiş midir? Üyelik için alt ve üst görev süresi sınırları belirli mi?
- Kurul üyeliği için insan haklarına ilişkin bilgi ve deneyim şartı aranıyor mu?
- Kurul üyeliğine adaylık ve atama süreci şeffaf mı, adaylar kamuoyuna açıklanıyor mu?

- Kurul üyeliğine atananlar arasında hükümetteki parti/partilerde siyaset yapmış olanlar var mı?
- Kurul üyeleri görev güvencesine sahip mi, süreleri dolmadan görevden alma koşulları nedir, görevden alma yetkisi hangi makama aittir?
- Görev süresi dolmadan görevden alınan üyeler var mı?
- Kurulun üye yapısı, cinsiyet ve toplumsal çeşitlilik bakımından çoğulcu mu?
- Kurul üyesi olmak için gerekli kriterler belirli mi, bu kriterler yasada yer alıyor mu?
- Kurum üyeleri, görevleri gereği yaptıkla-

rı işler bakımından dokunulmazlığa sahip mi?

- Kurumun istişare/danışma kurulu veya organı var mı?
- İstişare/danışma kurulu üyelikleri için kriterler var mı ve bu kriterler kamuoyu ile paylaşıyor mu?
- İstişare/danışma kurulu üyeleri kim tarafından belirleniyor, istişare kurulu toplumsal çoğulculuğu kapsıyor mu?
- Kurum raporları ve tavsiyeleri, hükümet tarafından dikkate alınıyor mu? Kurum önerisi ile oluşturulan veya terk edilen hükümet politikası var mı?

TİHEK'İN GÖREV VE YETKİLERİ

UİHK'ların geniş yetkilerle donatılmış olması, Paris İlkeleri'ne uygunluklarının belirlenmesinde bakılması gereken temel kriterlerden biridir. Kurumsal görevlerini hangi düzeyde yerine getirdikleri ise UİHK'ın etkililiğini ortaya konması bakımından önemlidir.

TİHEK, insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, ayrımcılığın önlenmesi, işkence ve kötü muameleyle mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevlerini yerine getirmek üzere, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile 2016 yılında kurulmuştur. TİHEK Kanunu'nun 9. maddesinde, Kurum'un bu başlıklar altında yerine getireceği görevler düzenlenmiştir. Kanun'da, TİHEK'in kurumsal görevleri ile Kurul'un görevleri birbirinden ayrılmıştır. Kanun'un 11. maddesinde, Kurul'un görevleri düzenlenmiştir.

2020 yılında Kurum'un görevlerine, Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi çerçevesinde Ulusal Raporlama Kurumu olarak görev yapmak eklenmiştir.

TİHEK Kanunu'nda yapılan düzenleme gereğince (md. 9), kuruma verilen üç görev alanındaki sorumluluklar oldukça kapsamlıdır.

Bu görevler aşağıdaki çerçeveye sahiptir:

- İnsan haklarını korumak, geliştirmek, ayrımcılığı önlemek ve ihlalleri gidermek için çalışmalar yapmak,
- İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele konusunda kitle iletişim araçlarıyla toplumu bilgilendirmek ve duyarlılığını arttırmak,
- Eğitim müfredatında insan hakları ve ayrımcılık yasağı ile ilgili bölümlerin hazırlanmasına katkı sağlamak,
- Üniversitelerle ortak etkinliklerde bulunmak, insan hakları ve eşitlikle ilgili bölümlerin kurulmasına ve müfredatın oluşturulmasına katkı sağlamak,
- Kamu kurumlarının personellerine insan hakları ve eşitlik eğitimleri programlarının oluşturulmasında ve yürütülmesinde katkı sağlamak,
- Görev alanıyla ilgili mevzuatı izlemek, değerlendirmek ve öneri sunmak,
- İnsan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak ve sonuçlarını takip etmek,
- Ayrımcılık yasağı ihlallerini başvuru üzerine veya resen incelemek, araştırmak ve sonuçlarını takip etmek,
- Ayrımcılık başvurusu yapan kişilere hukuki süreçler hakkında destek sağlamak,
- İşkence ve kötü muameleyle mücadele etmek,
- OPCAT protokolü kapsamında, özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu yerlere inceleme ziyaretleri gerçekleştirmek ve rapor hazırlamak
- Cumhurbaşkanlığı ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunulmak üzere insan hakları ile ilgili yıllık raporlar hazırlamak, gerektiğinde özel raporlar yayımlamak,
- İnsan hakları ve ayrımcılık alanındaki uluslararası gelişmeleri izlemek, değerlendirmek ve ilgili kuruluşlarla işbirliği yapmak,
- Kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve üniversitelerle insan haklarının korunması ve ayrımcılıkla mücadele amacıyla işbirliği yapmak,

- Ayrımcılığı önlemeye yönelik faaliyetlerde diğer kurumlara destek vermek,
- Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası insan hakları sözleşmelerinin uygulanmasını izlemek ve ulusal raporların hazırlanmasına katılmak.

A. Kurumsal Görevlere İlişkin Örnek İzleme Göstergeleri

TİHEK Kanunu'nun 9. maddesinde, Kurum'un görevleri düzenlenmiştir.

a. İnsan haklarının korunmasına, geliştirilmesine, ayrımcılığın önlenmesine ve ihlallerin giderilmesine yönelik çalışmalar yapmak

- Yapılan faaliyetlerin veya yürütülen projelerin sayısı ve hedef grupları
- Çalışmalar hangi haklar veya gruplara yönelik
- Ülkenin güncel insan hakları problemlerine ilişkin faaliyetlerinin sayısı
- Kurum faaliyetlerinin coğrafik dağılımı
- Çalışmalar sonunda üretilen rapor, tavsiye veya politika belgesi sayısı

- İnsan hakları ihlallerinin önlenmesi konusundaki tavsiyelerin uygulanma oranı
- Kurum, faaliyetlerine ilişkin etki değerlendirmesi yapıp yapılmadığı
- Bu konuda STÖ'ler ile yapılan ortak faaliyetlerin sayısı
- Görüş alınan STÖ'lerin sayısı ve bu STÖ'lerin çalışma alanlarına göre dağılımı
- Kurum tarafından gerçekleştirilen tüm çalışmalarda toplumsal cinsiyet eşitliği gözetilip gözetilmediği
- Kurumun olağanüstü durumlarda insan haklarının korunmasına ilişkin stratejisi olup olmadığı
- Olağanüstü durumlara ilişkin stratejinin dezavantajlı grupları kapsayıp kapsamadığı
- Etnik ve dini azınlıkların hakları ile ilgili gerçekleştirilen faaliyetler

b. İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele konularında, kitle iletişim araçlarını da kullanarak bilgilendirme ve eğitim yoluyla kamuoyunda duyarlılığı geliştirmek

- Farkındalık geliştirmeye yönelik içeriklerin (TV programları, sosyal medya, basın bültenleri vb.) sayısı ve konuları
- Bu içeriklerin erişilebilir formatlarda sunulup sunulmadığı
- Yapılan eğitimlerin sayısı ve coğrafik dağılımı
- Eğitimler hangi hak veya gruplara yönelik
- Eğitimlerin içeriğinin belirlenmesinde danışma sürecinin işletilip işletilmediği
- Kurumun kamuoyundaki değişimi ölçüp ölçmediği
- Bu konuda STÖ'ler ile hazırlanan ortak içeriklerin sayısı
- Görüş alınan STÖ'lerin sayısı ve STÖ'lerin çalışma alanlarına göre dağılımı
- Kurum tarafından üretilen içeriklerde toplumsal cinsiyet eşitliğine uygunluk temel bir kriteri olup olmadığı

c. Millî eğitim müfredatında bulunan insan hakları ve ayrımcılık yasağıyla ilgili bölümlerin hazırlanmasına katkıda bulunmak

- Kurum tarafından yapılan önerilerin ev-

rensel insan hakları normlarına uygunluğu

- Kurumun önerilerinin toplumsal cinsiyet perspektifine sahip olup olmadığı
- Kurumun önerisi ile eğitim müfredatında yapılan değişikliklerin sayısı
- Kurumun müfredat değişikliği önerilerinin içeriğinin belirlenmesinde katılım ve danışma süreci işletilip işletilmediği (üniversite, eğitim uzmanı, STÖ, pedagog görüşü alınıp alınmadığı)

ç. İnsan haklarının korunması, ayrımcılığın ortadan kaldırılması ve toplumdaki eşitlik anlayışının geliştirilmesine yönelik olarak üniversiteler ile ortaklaşa faaliyetlerde bulunmak, Yükseköğretim Kurulunun eşgüdümünde üniversitelerin insan hakları ve eşitlik ile ilgili bölümlerinin kurulmasına ve insan hakları ve eşitlik öğretimine dair müfredatın belirlenmesine katkıda bulunmak

- Üniversitelerle yapılan ortak faaliyetlerin sayısı ve konularına göre dağılımı
- Ortak çalışma yapılan üniversitelerin coğrafik dağılımı

- Kurum önerisi ile üniversitelerde açılan bölüm ve programların sayısı ve konuları
- Üniversitelerde kurum önerisi ile açılan ders sayısı
- Kurum önerisi ile açılan ders ve programlara katılan öğrenci sayısı, cinsiyet dağılımı ve öğrencilerin geri bildirimleri
- Kurumun içeriğinin hazırlanmasına katkı sunduğu üniversite ders kitaplarının sayısı
- Kurum önerilerinin hazırlanması sırasında katılım ve danışma süreci işletilip işletilmediği ve uzman görüşüne başvurma sayısı
- Kurumun bu faaliyetler için danışma organının olup olmadığı ve bu organın yapısının çoğulculuk ilkesine uygunluğu
- Kurum tarafından hazırlanan içerik önerilerinin toplumsal cinsiyet eşitliği ve ayrımcılık yasağı ilkesine uygunluğu

d. Kamu kurum ve kuruluşlarının meslek öncesi ve meslek içi insan hakları ve eşitlik eğitimi programlarının esaslarının belirlenmesine ve bu programların yürütülmesine katkıda bulunmak

- Eğitim ve programlarına katkı sağlanan kamu kurumlarının niteliği ve sayısı
- Kurumca düzenlenen eğitimlerin konulara göre dağılımı ve eğitimlerin içeriği
- Kurumca düzenlenen eğitimlerin içeriklerinin oluşturulma yöntemi (katılım ve danışma mekanizmalarının işletilip işletilmediği)
- Kurumca düzenlenen eğitimlere katılan kamu çalışanlarının sayısı, cinsiyet dağılımı ve geri bildirimler
- Eğitim sonrası bilgi düzeyindeki değişim ve uygulamadaki değişikliklerin izlenip izlenmediği
- Meslek öncesi veya meslek içi eğitim programlarının yürütülmesinde işbirliği yapılan STÖ sayısı ve bu STÖ'lerin çalışma alanları
- Düzenlenen eğitimler arasında, kadın ve kız çocuklarının hakları konusunda konuların olup olmadığı

e. Görev alanıyla ilgili mevzuat çalışmalarını izlemek, değerlendirmek, bunlara ilişkin görüş ve önerilerini ilgili mercilere bildirmek

- İlgili dönem içinde TBMM’de görüşülen yasa tekliflerinin sayısı
- Kurumun hazırlık sürecine doğrudan katıldığı yasa çalışmalarının konuları ve sayısı
- Yasa teklifi hazırlık sürecinde kurumdan görüş veya öneri alan kamu makamlarının sayısı
- Yasa teklifi hazırlık sürecinde kurumdan görüş veya öneri alan milletvekili sayısı
- Görüş veya öneri sunulan yasa teklifi sayısı
- Görüş ve önerinin sunulduğu TBMM Komisyonlarının dağılımı
- Kurum tarafından hazırlanan görüş ve önerilerin toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifini içerip içermediği
- Kurum tarafından verilen görüş ve önerilerin kabul edilme oranı
- Kurum tarafından incelenen mevcut mevzuatın türlerine göre sayısı (yasa, yönetmelik, tüzük vb)
- Taranan mevcut mevzuat içinde insan haklarına veya ayrımcılık yasağına aykırı bulunan mevzuat sayısı (yasa, yönetme-

lik, tüzük vb.)

- İnsan hakları ve ayrımcılık yasağına aykırı bulunan mevzuat için yapılan öneri sayısı
- İnsan hakları ve ayrımcılık yasağına aykırı bulunan mevzuat için yapılan öneri ile değiştirilen mevzuat sayısı (yasa, yönetmelik, tüzük vb.)
- Mevzuat tarama, geliştirme ya da öneri hazırlama faaliyetlerinde görüş alınan STÖ ve baroların sayısı

f. İnsan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek

- Kurum işleyişinde resen inceleme kararı alınmasına ilişkin kriterler belirli olup olmadığı ve bu kriterler arasında insani bakımdan acil durumlar ve olağanüstü hallere (doğal afetler, salgınlar vb) ilişkin kriterlerin yer alıp almadığı
- Resen inceleme kararı verilen insan hakları vakalarının sayısı
- Resen inceleme kararı verilen insan hakları vakalarının haklara göre dağılımı
- Resen inceleme kararı verilen insan hak-

ları vakalarının hak öznelerine göre dağılımı (cinsiyet, cinsel yönelim, etnisite, inanç, yaş vb.)

- Resen inceleme kararı verilen insan hakları vakalarında faillerin dağılımı (gerçek kişi, tüzel kişi, kamu idaresi)
- Resen inceleme kararı verilen insan hakları vakalarının coğrafik dağılımı
- Karara bağlanan resen inceleme sayısı ve kararların dağılımı (ihlal veya ihlal yapılmadığı)
- Resen inceleme kararı verilen vakalarda ihlal kararı verilmesi halinde, konusu suç oluşturan ihlaller için suç duyurusunda bulunup bulunulmadığı ve hukuki sürecin takip edilip edilmediği
- İnsan hakları ihlalleri ile ilgili yapılmış suç duyuruların sayısı ve suç duyuruları hakkında açılan davaların sayısı, davaların sonucu
- Hakkında ihlal kararı verilen vakaların hak öznelerine göre dağılımı (cinsiyet, cinsel yönelim, etnisite, inanç, yaş, engellilik vb.)
- Kurumun ihlal kararı alınan insan hakla-

rı vakaları için takip süreci olup olmadığı

- İnsan hakları vakalarının ortalama karara bağlanma süresi
- İnceleme aşamasında tanık dinlenen insan hakları vakası sayısı
- Çocuklarla ilgili insan hakları vakalarında resen inceleme kararı sayısı
- Resen inceleme kararı verilemeyen vakadaki çocukların cinsiyet dağılımı
- Resen inceleme kararlarının sadece belirli haklar ya da sadece belirli gruplara yönelik ihlaller için alınıp alınmadığı; Kurumun haklar, mağdurlar ya da failer bakımından tercih kullanıp kullanmadığı ve çifte standartın uygulandığına ilişkin bulguların olup olmadığı
- Kurum tarafından verilen kararların insan hakları normlarına uygunluğu, aynı türden insan hakları vakaları için verilen kararların uyumluluğu, çelişik kararların olup olmadığı ve Kurumun kararları failer ya da başvuruluculara göre farklılık gösterip göstermediği
- İnceleme aşamasında tanık dinlenen insan hakları vakası sayısı

- Kurumun, çalışma alanına ilişkin olarak diğer kurum ve mekanizmalar (KDK, Koluk Gözetim Komisyonu, Meclis İnsan Hakları Komisyonu, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu vb., idari kakamlar) hakkında yapılan şikayet başvurularına ilişkin inceleme kararı alıp almadığı

g. Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek

- Kuruma yapılan ayrımcılık başvurularının sayısı ve ayrımcılık temelleri bakımından dağılımı
- Çocuklar tarafından yapılan ayrımcılık başvurusu sayısı ve başvuruçuların cinsiyet dağılımı
- Ayrımcılık başvurusu yapanların dağılımı (cinsiyet, cinsel yönelim, etnisite, inanç, yaş vb.)
- Resen inceleme kararı verilen ayrımcılık vakalarının sayısı ve ayrımcılık temellerine göre dağılımı
- Resen inceleme kararı verilen ayrımcılık vakalarında mağdurların dağılımı (cinsiyet, cinsel yönelim, etnisite, inanç, yaş vb.)
- Resen inceleme kararı verilen ayrımcılık vakalarında faillerin dağılımı (gerçek kişi, tüzel kişi, kamu idaresi)
- Ayrımcılık vakaları için alınan resen inceleme kararları arasında uyumsuzluğun olup olmadığı ve Kurumun resen inceleme kararlarını almasında tercih kullanıp kullanmadığı
- Karara bağlanan ayrımcılık vakalarının karar türlerine göre dağılımı (kabul edilemezlik, ihlal veya ihlal yapılmadığı, uzlaşma vb.)
- Karara bağlanan ayrımcılık vakalarında mağdurların dağılımı (cinsiyet, cinsel yönelim, etnisite, inanç, yaş vb.)
- Karara bağlanan ayrımcılık vakalarının fail bazlı dağılımı (gerçek kişi, tüzel kişi, kamu idaresi)
- İhlal kararı alınan ayrımcılık vakalarında faillerin dağılımı (gerçek kişi, tüzel kişi, kamu idaresi)
- Kurumun ihlal kararı alınan ayrımcılık vakaları için takip süreci olup olmadığı

- Ayrımcılık vakalarının ortalama karara bağlanma süresi
- İnceleme aşamasında tanık dinlenen ayrımcılık vakası sayısı
- Ayrımcılık vakası başvurularında görüş alınan STÖ'lerin sayısı ve bu STÖ'lerin çalışma alanları
- Ayrımcılık vakaları hakkında alınan kararlar arasındaki çelişki ya da çifte standartlık bulguların olup olmadığı
- Kurum tarafından dezavantajlı gruplara yönelik yapılan başvuru yapma eğitimlerinin sayısı ve bu eğitimlerin coğrafik dağılımı
- Başvuru yapma eğitimlerinin risk altındaki hangi gruplara yönelik olarak yapıldığı ve bu eğitimlere katılan kişi sayısı
- Kurum kararlarında kesişimsel ayrımcılıkların dikkate alınıp alınmadığı
- Ayrımcılık yasağı ihlali kararlarının ayrımcılık türlerine (doğrudan, dolaylı, makul düzenleme yapmamak vb.) göre dağılımı ve her bir ayrımcılık türündeki karar sayıları

- Ayrımcılık yasağı ihlali kararı verilmesi halinde, konusu suç teşkil eden durumlarda suç duyuruların yapıp yapılmadığı ve hukuki sürecin takip edilip edilmediği
- Yapılan suç duyurusu sayısı, suç duyurusu sonrası açılmış davaların olup olmadığı ve davaların sonucu

ğ. Ayrımcılık yasağı ihlalleri nedeniyle mağdur olduğu iddiasıyla Kuruma başvuranlara mağduriyetlerinin giderilmesi için kullanabilecekleri idari ve hukuki süreçler konusunda yol göstermek ve başvurularını takip etmelerini sağlamak amacıyla yardımcı olmak

- Kurumun, rehberlik sağlanan başvuruları izlemeye yönelik bir takip sistemi olup olmadığı
- Kurumda rehberlik hizmetleri için çalışan personel sayısı ve meslek dağılımı
- Rehberlik sağlanan başvuru sayısı ve toplam başvuruculara oranı
- Rehberlik sağlanan başvurulara yapılan yönlendirmelerin dağılımı (idari mekanizmalar, adli mekanizmalar vb)
- Rehberlik sağlanan başvurularda başvuru

rucuların dağılımı (cinsiyet, cinsel yönelim, etnisite, inanç, yaş, engellilik vb.)

- Rehberlik sağlanan başvurularda ayrımcılık temellerine göre dağılımı
- Rehberlik sağlanan başvuruların coğrafi dağılımı
- Rehberlik sağlanan başvuruçuların, hukuki/idari süreçleri kurum tarafından takip edilip edilmediği
- Rehberlik sağlanan kişiler lehine sonuçlanan hukuki/idari yönlendirme sayısı
- Rehberlik sağlanan çocuk sayısı ve cinsiyet dağılımı
- Rehberlik sağlama konusunda işbirliği yapılan STÖ'lerin sayısı ve STÖ'lerin çalışma alanları

h. İşkence ve kötü muamele ile mücadele etmek ve bu konuda çalışmalar yapmak

- İşkence ve kötü muamele ile ilgili yapılan çalışmaların sayısı ve türü
- İşkence ve kötü muamele ile ilgili yapılan çalışmaların hedef grupları (kamu makamları, genel kamuoyu, güvenlik güçleri vb.)

- İşkence ve kötü muamele ile ilgili üretilen rapor, tavsiye veya politika belgelerinin sayısı
- İşkence ve kötü muamelenin önlenmesi ile ilgili önerilerin uygulanma oranı
- İşkence ve kötü muamele vakalarında yıllar bazında artma veya azalma oranı
- İşkence ve kötü muamelenin önlenmesi ile ilgili uluslararası mekanizmalara sunulan raporların sayısı
- İşkence ve kötü muamelenin önlenmesi konusunda işbirliği yapılan STÖ'lerin sayısı ve bu STÖ'lerin çalışma alanları

İ. İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Ceza Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak

- Kurumun, işkence ve kötü muamelenin önlenmesine yönelik strateji veya politika belgesi olup olmadığı ve bu belgelerin kamuoyu ile paylaşılıp paylaşılmadığı
- Kurumun, mevcut ilgili mevzuat üzerinde işkence ve kötü muamele yasağına

ilişkin bir tarama yapıp yapmadığı

- Kurumun, mevzuat değişikliği veya yeni yasal düzenleme önerisi olup olmadığı ve varsa mevzuat değişikliği önerisi ve gerekçesinin kamuoyu ile paylaşıp paylaşmadığı
- Kurumun, ilgili uluslararası mekanizmaların Türkiye tavsiyelerinin uygulanmasını izleyip izlemediği
- Kurumun, olağanüstü durumlarda işkence ve kötü muamelenin önlenmesine ilişkin politikası ve izleme stratejisinin olup olmadığı
- Kurum tarafından takip edilen işkence ve kötü muamele davası olup olmadığı

i. Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek

- Yapılan başvuruların sayısı ve başvuru-cuların bulundukları kurumlara ilişkin dağılımı
- Başvurulan kurumlara ilişkin dağılımı-

nın sonuçlarının, izleme ziyareti yapılacak kurumların belirlenmesinde kullanılıp kullanılmadığı

- Başvurularda ileri sürülen iddialar bakımından başvuruculara ilişkin dağılım (cinsiyet, cinsel yönelim, etnisite, inanç, yaş, engellilik vb).
- Kuruma yapılan başvurularda, acil durumlara ilişkin stratejisinin olup olmadığı
- Başvurulara ilişkin verilen kararların karar türlerine göre (kabul edilemezlik, ihlal veya ihlal yapılmadığı, uzlaşma vb) dağılımı
- Kurum tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılanlara yönelik yapılan başvuru yapma eğitimlerin sayısı ve bu eğitimlerin coğrafik dağılımı
- Başvuru yapma eğitimlerine katılan özgürlüğünden yoksun bırakılan kişi sayısı
- Kurum tarafından kapalı kurum personellerine yönelik olarak düzenlenen eğitim sayısı ve eğitimlerin kurum türü ve coğrafik dağılımı
- Başvurular arasında önceliklendirilme yapılıp yapılmadığı ve önceliklendirme kriterleri

- Başvuru sonrasında vaka takip sürecinin işletilip işletilmediği
- Başvuruların ortalama sonuçlanma süresi ve bu sürenin kanundaki sürelerle uyumlu olup olmadığı
- Kararların uygulanması için alınan önlemler
- Kararların kamuoyu ile paylaşılıp paylaşılmadığı
- Başvurularda ihlal kararı verilmesi halinde, konusu suç oluşturanlar için suç duyurusunda bulunup bulunulmadığı ve hukuki sürecin takip edilip edilmediği
- Özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilerin yaptıkları başvurular sonucunda yapılan suç duyuruların sayısı, suç duyuruları hakkında açılan davaların sayısı ve davaların sonucu

j. Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin bulundukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek, bu ziyaretlere ilişkin raporları ilgili kurum ve kuruluşlara iletmek, Kurulca gerekli görülmesi durumunda kamuoyuna açıkla-

mak, ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurulları, il ve ilçe insan hakları kurulları ile diğer kişi, kurum ve kuruluşların bu gibi yerlere gerçekleştirdikleri ziyaretlere ilişkin raporları incelemek ve değerlendirmek

- Ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak ziyaret edilecek kurum türlerinin tanımlı olup olmadığı
- Ziyaret edilecek kurumların önceliklendirmesinde kriterler (risk değerlendirmesi, savunmasız gruplar için ayrılmış kurumlar vb.)
- Kurumun olağanüstü durumlar (salgın, doğal afet, cezaevinde isyanlar vb.) ve insani bakımdan acil durumlar için belirlenmiş protokolü olup olmadığı
- Kurumun yapacağı haberli ve habersiz ziyaretler için uygulanacak standart protokollerin olup olmadığı
- Kurumun ziyaret protokollerinin uluslararası standartlara uygun olup olmadığı
- Kurum bütçesinden ziyaretler için yeterli bütçe ayrılıp ayrılmadığı
- Kurumun UÖM biriminde yeterli sayıda

uzman personel istihdamı

- Kurumun bütçesinden UÖM birimi için ayrılan bütçesinin yeterli olup olmadığı
- Kurumda izleme ziyaretlerinde uygulanacak uluslararası standartlar konusunda düzenlenen eğitimlerin sayısı ve katılan personel sayısı
- Haberli ve habersiz ziyaretlerin toplam ziyaretlere oranı
- Ziyaret edilen kurum sayısı ve kurum türlerine göre dağılımı
- Ziyaret raporlarının ortalama hazırlanma süresi
- İşkence ve kötü muamele bulgusu yer alan ziyaret raporlarının sayısı
- Ziyaret bulguları üzerinden yapılan suç duyurularının sayısı
- Kurum suç duyuruları üzerine açılan soruşturma ve davaları takip edip etmediği
- Ziyaret edilen kurumlara yapılan tavsiye ve önerilerin kapsamı
- Tavsiye verilen kurumlara yapılan takip ziyaretlerinin sayısı

- İnceleme ziyareti ile takip ziyareti arasında geçen süre
- Ziyaretler ile ilgili süreçlerde Barolar, STÖ'ler ve bağımsız uzmanların katılımının sağlanıp sağlanmadığı
- İzleme raporlarının kamuoyu ile paylaşılıp paylaşılmadığı
- Raporlarda kurul üyeleri tarafından yazılan muhalefet şerhlerinin sayısı ve yazılan şerhlerin içerikleri

k. Cumhurbaşkanlığına ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmak üzere, insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, işkence ve kötü muameleyle mücadele ve ayrımcılıkla mücadele alanlarında yıllık raporlar hazırlamak

- Hazırlanan yıllık raporların sayısı ve içerik kapsamı
- Raporlarda yer verilen önerilerin evrensel insan haklar standartlarına uygunluğu
- Raporlarda yer verilen önerilerin takibinin yapılıp yapılmadığı
- Raporlarda yer verilen öneriler çerçevesinde değiştirilen mevzuat (kanun, yö-

netmelik, tüzük vb.) sayısı,

- Raporlarda yer verilen öneriler çerçevesinde değişen belli başlı uygulamalar
- Raporlara ilişkin geri bildirimler ve önerilerin TİHEK uygulamalarına yansımaları
- Raporların hazırlık sürecine STÖ'lerin katılımı için mekanizmaların olup olmadığı
- STÖ'lerden alınan görüşlerin kurum raporlarına yansımaları
- Spesifik insan hakları sorunlarına ilişkin hazırlanan raporların olup olmadığı ve bu raporların konuları

l. Kamuoyunu bilgilendirmek, düzenli yıllık raporlar dışında, gerek görüldüğünde görev alanına ilişkin özel raporlar yayımlamak

- Kurumun, kamuoyu ile iletişimine yönelik politika belgesi ve stratejisinin olup olmadığı
- Kurumun, kamuoyu ile iletişimde herkes tarafından erişilebilir araç ve formatları kullanıp kullanmadığı
- Kamuoyunu bilgilendirme amacıyla ha-

zırlanan içeriklerin sayısı ve konulara göre dağılımı

- Kamuoyuna yönelik yayımlanan özel raporların sayısı ve içerik dağılımı
- Kamuoyuna yönelik raporlara STÖ'lerin katılımının sağlanıp sağlanmadığı
- Bilgilendirme faaliyetlerinin kamuoyundaki etkisi ve gelişmelerin ölçülüp ölçülmediği

m. İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele alanındaki uluslararası gelişmeleri izlemek ve değerlendirmek, alanındaki uluslararası kuruluşlarla ilgili mevzuat dâhilinde işbirliği yapmak

- İzlenen uluslararası gelişmeler ve yapılan değerlendirmeler
- İnsan hakları alanındaki gelişmelere ilişkin hazırlanan bilgi notlarının vb. hazırlanıp hazırlanmadığı
- Kurumun, insan hakları alanındaki güncel tartışmalara aktif katılım sağlanıp sağlanmadığı
- Bu konuda yapılan uluslararası işbirliklerinin kapsamı, işbirliği ile gerçekleştir-

len projelerin sayısı ve etkinliği

- Uluslararası gelişmeler konusunda ülke içinde karar mekanizmalarına bilgilendirme yapılıp yapılmadığı
- İnsan hakları alanındaki gelişmeler konusunda STÖ'ler ve diğer ilgililer ile görüş alışverişi yapılıp yapılmadığı ve bu konuda düzenlenen toplantı vb. etkinlik sayısı

n. İnsan haklarının korunması ve ayrımcılıkla mücadele kapsamında faaliyet yürüten kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, meslek kuruluşları ve üniversitelerle işbirliği yapmak

- Kurumun, kamu kurumları ve diğer kuruluşlarla işbirliği yapılması konusunda belirlenmiş kriterleri olup olmadığı
- Bu kriterlerin şeffaf bir biçimde kamuoyu ile paylaşılıp paylaşılmadığı
- İşbirlikleri için imzalanan protokollerin toplam sayısı ve kamu kurumu niteliğine haiz kurumlarla yapılan protokol sayısı
- İşbirliği yapılan kamu kurumlarının görev ve yetki alanlarına göre dağılımı

- Kamu kurumları ile yapılan işbirliklerinin konularına göre dağılımı ve etkileri
- İşbirliği yapılan sivil yapıların çalışma alanlarına göre dağılımı, türleri (dernek, vakıf, sendika meslek örgütü vb.) ve sayıları
- STÖ'ler ile yapılan işbirliklerinin konuları göre dağılımı ve STÖ'lerin coğrafik dağılımı
- İşbirliği yapılan üniversitelerin toplam sayısı ve kamu ve özel üniversitelerin sayıları
- Gerçekleşen işbirliklerinin hedef gruplara etkilerinin raporlanıp raporlanmadığı

o. Diğer kurumların ayrımcılığın önlenmesine yönelik faaliyetlerine destek vermek

- Kurumun desteklenecek faaliyetlere ilişkin kriterleri ve bunların kamuoyu ile paylaşılıp paylaşılmadığı
- Destek verilen toplam kurumların sayısı ve çalışmaların konuları
- Destek verilen kurumların niteliği (kamu kurumu, STÖ vb.)
- Destekler ile hedeflenen etkileri raporlanması

ö. Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası insan hakları sözleşmelerinin uygulanmasını izlemek, bu sözleşmeler uyarınca kurulan inceleme, izleme ve denetleme mekanizmalarına Devletin sunmakla yükümlü olduğu raporların hazırlanması sürecinde, ilgili sivil toplum kuruluşlarından da yararlanmak suretiyle görüş bildirmek, bu raporların sunulacağı uluslararası toplantılara temsilci göndererek katılmak

- Kurum tarafından izlenen insan hakları sözleşmelerinin ulusal uygulamaları
- Kurumun sözleşmelerin uygulanmasının izlenmesine ilişkin metodolojisi/ mekanizması olup olmadığı
- İzleme süreçlerine STÖ'ler ve diğer paydaşların katılımı
- Sözleşmeler ve ilgili komitelerin Türkiye yönelik tavsiyelerinin izlenip izlenmediği
- İzleme sürecinde tespit edilen sorun alanları ile ilgili yürütme organları ve parlamentoya tavsiyelerde bulunup bulunulmadığı
- İzleme raporları ve yapılan tavsiyelerin

kamuoyu ile paylaşılıp paylaşılmadığı

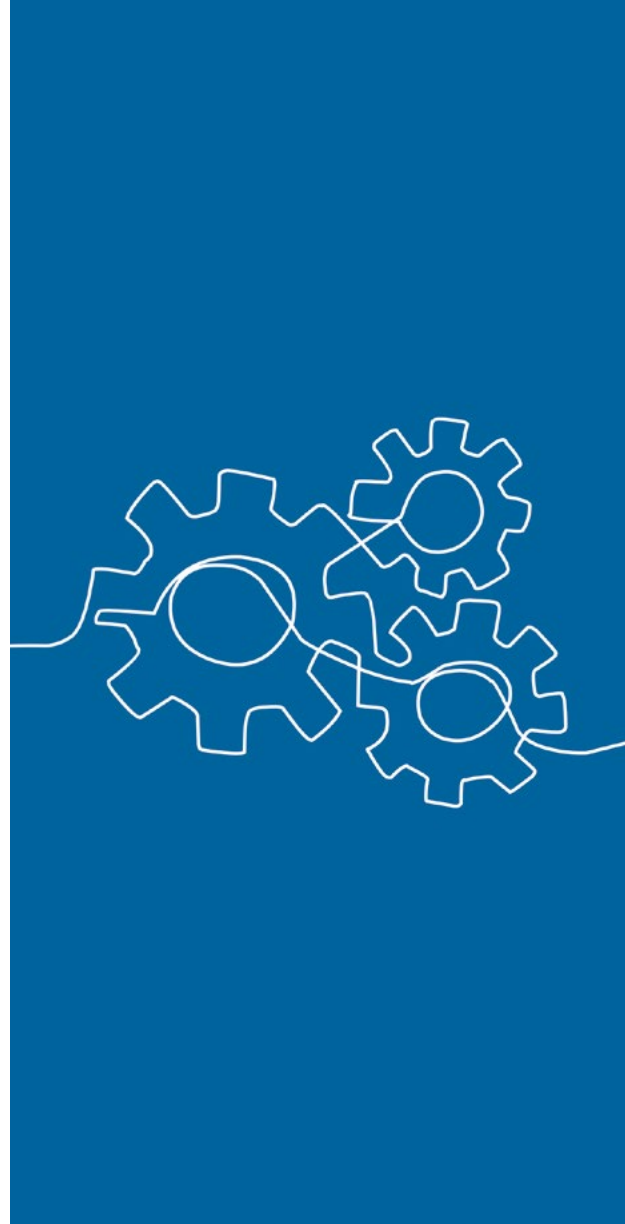
- Bu kapsamda yapılan tavsiyelerin sayısı ve hangi konularda, hangi organlara yapıldığı
- Kamu makamlarının ya da parlamentonun kurum tavsiyelerine uyma oranı
- Uluslararası mekanizmalara (komiteler, özel raportörler vb.) sözleşmelerin uygulanmasına ilişkin bağımsız raporlamanın yapılıp yapılmadığı ve bilgi notlarının gönderilip gönderilmediği
- Uluslararası mekanizmalara gönderilen rapor ve bilgi notlarının Türkçe olarak kamuoyu ile paylaşılıp paylaşılmadığı
- Uluslararası mekanizmaların toplantılarına katılım ve sunulan raporların toplam sayısı
- Kurumun taraf olunan sözleşmelere konulmuş çekincelerin kaldırılmasına ilişkin hükümete herhangi bir tavsiyede bulunup bulunulmadığı
- Kurumun taraf olunmayan sözleşmelere taraf olunması konusunda hükümete herhangi bir tavsiye bulunup bulunulmadığı

p. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak

- Diğer görevler kapsamında yapılan faaliyetlerin sayısı ve konularına göre dağılımı
- Bu görevler ilişkin alınan geri bildirimler ve sonuçların etkinliği

3. Kurum, görev ve yetkilerine ilişkin olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunu ve Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunu yılda en az bir defa bilgilendirir.

- Kurumun bu komisyonlara bilgilendirmelerin içeriği kamuoyu ile paylaşılıp paylaşılmadığı
- Güncel sorunlar konusunda bu komisyonlara ek bilgilendirmenin yapıp yapılmadığı ve komisyonlardan alınan geri bildirimler ve önerilerin takip edilip edilmediği
- Yurttaşların bu komisyonlara yaptıkları şikayet ve taleplerin Kurum çalışmalarında dikkate alınıp alınmadığı
- Bu komisyonlar dışında TBMM bünyesindeki diğer komisyonlara bilgilendirmenin yapıp yapılmadığı

B. Kurul'un Görev ve Yetkilerine ilişkin Örnek İzleme Göstergeleri

TİHEK'in karar organı olan Kurul'un görev ve yetkileri, Kanun'un 11. maddesinde düzenlenmiştir. Maddede Kurul'a, TİHEK'in kurumsal görevlerinden farklı görevler de verilmektedir. Örneğin insan hakları ve ayrımcılıkla ilgili yargı kararlarının uygulanmasının izlenmesi ve yargı organlarına talepleri halinde görüş sunulması bu kapsamdadır.

a. Kurumla ve Kurumun görev alanıyla ilgili düzenlemeler yapılmasına yönelik kararlar almak

- Kurumun görev alanıyla ilgili alınan düzenleme kararı sayısı ve kararların içeriği
- Alınan kararlarının kurum çalışmalarına etkisinin ölçülüp ölçülmediği
- Alınan kararlar arasında, Kurumun yapısı ve işleyişinin Paris İlkeleri ile uyumunu artırmaya yönelik kararlarının olup olmadığı, bu kararların sayısı ve konuları

b. Ayrımcılık yasağı ihlallerine ilişkin başvurular ile insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlallerine ilişkin resen ya-

pılan incelemeleri karara bağlamak, bu başvuru ve incelemelere ilişkin gerekli hâllerde uzlaşma sürecini sonuçlandırmak, ayrımcılık yasağı ihlallerine ilişkin bu Kanunda öngörülen idari yaptırımlara karar vermek

- Ayrımcılık yasağı ihlallerine ilişkin başvuru ve resen yapılan incelemelerin sayısı
- Karara bağlanan başvuruların sayısı ve başvuruların ortalama sonuçlanma süresi
- İdari yaptırım uygulanan ihlallerin sayısı ve yaptırımların ayrımcılığın azalmasına etkisi
- İdari yaptırım oranının (idari para cezası tutarı) belirlenmesinde kullanılan kriterlerin olup olmadığı ve varsa bu kriterlerin kamuoyunun erişimine açık olup olmadığı
- Kamu kurumlarınca gerçekleştiren ayrımcılık vakalarında uygulanan idari yaptırımlar ile diğer vakalarda uygulanan idari yaptırımların orantılı olup olmadığı
- Kurul tarafından başvurularda verilen

uzlaşma kararı sayısı ve uzlaşma kararlarında başarı oranı

- Uzlaşma kararı verilen başvurular arasında, muhatabın kamu kurumu olduğu kararların sayısı
- Kurul üyeleri tarafından muhalefet şerhi yazılan karar sayısı ve muhalefet şerhi yazılan kararlar arasında, muhatabın kamu kurumu olduğu kararların sayısı
- İdari yaptırım uygulamalarında çifte standart kullanıldığına ilişkin bulguların olup olmadığı

c. İnsan hakları ve ayrımcılık yasağı ihlallerine ilişkin yargı kararlarının uygulanmasına ilişkin sorunları izlemek ve değerlendirmek

- İnsan hakları ve ayrımcılık yasağı ihlallerine ilişkin yargı kararlarının izlenip izlenmediği
- Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının izleme kapsamında olup olmadığı
- Mahkeme kararlarının uygulanmasındaki sorun alanlarına ilişkin raporlamanın yapılıp yapılmadığı

- Uygulamasında sorun bulunan mahkeme kararlarının;

- Mahkeme türlerine göre dağılımı, (yüksek yargı organları, yerel mahkemeler, idare mahkemeleri vb.)

- İhlal edilen haklara ve davacılara göre dağılımı (cinsiyet, engellilik, cinsel yönelim, etnisite, inanç, yaş vb.)

- Tespit edilen sorun alanlarına ilişkin geliştirilen çözüm önerileri arasında yasa değişikliği içeren önerilerin sayısı ve bu önerilerin gerçekleşme oranı

- Uygulama sorunları tespit edilen kararlara ilişkin yapılan öneri sayısı ve önerilerin uygulanma ve çözüm oranı

- Yargı kararlarının uygulanması konusunda tespit edilen sorunlara, ilgili uluslararası mekanizmalara sunulan raporlarda yer verilip verilmediği

- Kurum tarafından izlenen ayrımcılık yasağı ihlali davalarının sayısı ve ayrımcılık temellerine göre dağılımı

- Kurum tarafından izlenen insan hakları ihlali davalarının sayısı ve haklar bazında dağılımı

- Kurumun dava izleme için bütçe ayırıp ayırmadığı

ç. Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını ve bu kapsamda resen yürütülen incelemeleri karara bağlamak

- Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin yaptıkları başvuru sayısı ve haklara göre dağılımı
- Bu başvurularla ilgili alınan kararların, karar türlerine (kabul edilemezlik, ihlal veya ihlal yapılmadığı, uzlaşma vb.) göre dağılımı
- Bu konuya ilişkin yapılan resen incelemelerin sayısı ve karara bağlanma oranı.
- Resen incelemelerde verilen kararların, karar türlerine (kabul edilemezlik, ihlal veya ihlal yapılmadığı, uzlaşma vb.) göre dağılımı
- Kararların uygulanmasının takibinin yapılıp yapılmadığı ve uygulanmayan kararlar hakkında yürütülen süreçler

d. Görev alanıyla ilgili olarak yargı organlarına, kamu kurum ve kuruluşlarına

ve ilgili kişilere talepleri hâlinde görüş bildirmek

- Kurul tarafından verilen toplam görüş sayısı ve görüşlerin konulara göre dağılımı
- Yargı organlarına verilen görüş sayısı ve görüş verilen yargı organı türüne göre dağılımı
- Verilen görüşlerin, yargı organlarının kararlarını etkileme oranının ölçülüp ölçülmediği
- Verilen görüşlerle ilgili yargı organları nezdinde görülmekte olan davaların izlenip izlenmediği
- Kamu kurumlarına verilen görüş sayısı ve görüş verilen kamu kurumlarının görev alanlarına göre dağılımı
- “İlgili kişilere” verilen görüş sayısı ve konulara göre dağılımı
- Görüşlerin hazırlamasında uzmanlık desteği alınıp alınmadığı
- Görüş taleplerine ortalama cevap verme süresi

e. Gerek gördüğünde Kurumun kendi

alanında çalışan uluslararası kuruluşlara üye olmasına ve bu kuruluşlarla işbirliği yapmasına karar vermek

- Kurumun uluslararası kuruluşlara üyelik ile ilgili stratejisi olup olmadığı
- Üyelik kararı verilen uluslararası kuruluşların sayısı ve bu kuruluşların çalışma alanları
- Üye olunan uluslararası kuruluşlarla yapılan işbirliklerinin konulara göre dağılımı ve sayısı
- İşbirliği ile yapılan uluslararası etkinlik sayısı ve konulara göre dağılımı

f. Kurum tarafından insan haklarının korunması, ayrımcılıkla mücadele ve ulusal önleme mekanizması görevleri kapsamında yapılan inceleme ve araştırmaları, hazırlanan raporları ve benzeri çalışmaları karara bağlamak

- Kurulun toplanma hangi periyotlarla toplanıyor
- İnsan hakları, ayrımcılıkla mücadele ve ulusal önleme mekanizması alanında kurul tarafından alınan toplam karar sayısı ve karar türlerine (kabul edilemezlik,

ihlal veya ihlal yapılmadığı, uzlaşma vb.) göre dağılımı

- Kararlar kanunda öngörülen sürelerde alınıyor mu
- Kararları bağlanan raporların kamuoyuna duyurulma oranı

g. Kurumun stratejik planını karara bağlamak, amaç ve hedeflerini, hizmet kalite standartlarını ve performans ölçütlerini belirlemek

- Kurumun stratejik planında ülkedeki insan hakları problemleri stratejik hedefler olarak yer alıp almadığı
- Kurumun stratejik planında kadın ve kız çocuklarının insan hakları sorunları ile ilgili stratejik hedefleri yer alıp almadığı
- Stratejik planda kurumsal yapı ve faaliyetler bakımından TİHEK'in toplumsal cinsiyet eşitliği kapasitesinin artırılmasına ilişkin hedefleri yer alıp almadığı
- Kurumun stratejik planında, uluslararası alanda insan haklarına ilişkin gelişmelere yer verilip verilmediği
- Kurumun hizmet kalite standartlarının

belirlenip belirlenmediği ve kamuoyuna açık olup olmadığı

ğ. Kurumun stratejik planı ile amaç ve hedeflerine uygun olarak hazırlanan bütçe teklifini görüşmek ve karara bağlamak

- Kurum bütçesinde, kurumun etkililiğini artırmak için yeterli kaynağın ayrılıp ayrılmadığı
- Kurum bütçesinde ayrımcılık riski altındaki gruplara başvuru eğitimleri için yeterli kaynağın ayrılıp ayrılmadığı
- Kurum bütçesinde kapalı kurumlarda bulunan dezavantajlı gruplara yönelik çalışmalara yönelik kaynağın ayrılıp ayrılmadığı
- Kurum bütçesi toplumsal cinsiyete dayalı olarak hazırlanıp hazırlanmadığı

+90 545 540 20 00 info@esithaklar.org

@esitlikizleme @esitlikizlememerkezi

esitlikizlememerkezi.org equalitywatchcentre.org